

Työ- ja elinkeinoministeriölle

Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry:n lausunto hallituksen esityksestä laiksi alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista

Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry (jäljempänä JHL) kiittää mahdollisuudesta lausua otsikossa mainitusta hallituksen esityksestä. Lausuntomme rakentuu sähköisen lausuntokyselyn kysymyksenasettelun mukaisesti. Keskitymme lausunnossamme pitkälti kasvupalveluiden järjestämiseen liittyviin kysymyksiin.

Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset (HE, luku 3)

5. Ovatko esityksen tavoitteet oikein asetettuja?

Kyllä pääosin

6. Sanallinen perustelu

Keskeisissä tavoitteissa ei sinällään ole huomauttamista, mutta johtopäätökset millä keinoin tavoitteet saavutetaan, poikkeavat näkemyksestämme. Niistä lausunnossamme jäljempänä.

7. Tukevatko keskeiset ehdotukset esityksen tavoitteita?

Ei pääosin

8. sanallinen perustelu

Esityksen henki on, että järjestämisvastuun siirtäminen maakunnille ja markkinaehtoiseen toimintaan perustuva monituottajamalli automaattisesti edistäisi tavoitteita paremmin kuin nykyinen malli. Tätä tukevia perusteluja ei esityksestä löydy. Asiakasnäkökulma tulisi nostaa esityksessä voimakkaammin esiin.

9. Voitaisiinko tavoitteet saavuttaa muilla keinoin?

Kyllä

10. sanallinen perustelu

Mielestämme nykymallin pohjalle rakentuva valtakunnallinen yhtenäisesti toimiva julkinen järjestäjä-tuottaja-malli on kehittämiskelpoinen ja ennen kaikkea kustannustehokas sekä asiakkaan kannalta selkeä. Järjestelmä on myös kustannustehokas ja kustannuksiltaan ennakoitava. Toisena vaihtoehtona on siirtää Te-palvelut maakuntien tuottamaksi valtakunnallisesti ohjatuksi palveluverkoksi (vrt. Tanska)

11. Muut vapaamuotoiset huomiot HE:n lukuun 3

Nykymallia voisi kehittää edelleen laajentamalla markkinoilta ostettavia palveluja.

Työmarkkinat ovat myös valtakunnalliset ja se näkökulman arvo esityksestä jää puuttumaan. Pyrkimys on työvoiman laajaan liikkuvuuteen, esimerkkinä Valmetin Uudenkaupungin ja Meyer Turun rekrytoinnit.

Esityksen malli tekee palvelukonseptin asiakkaan kannalta sekavaksi ja kustannuksiltaan arvaamattomaksi. Esitys on perustuslain näkökulmasta arveluttava. Edellytämme riippumatonta arviointia jo valmisteluvaiheessa.

Alueellinen tasa-arvo palveluissa ei toteudu.

Esityksen vaikutukset (HE, luku 4)

12. Ovatko esityksen vaikutukset tunnistettu riittävällä tasolla?

Ei

13. Sanallinen perustelu

Esityksessä ei säädettäisi miten maakunnat rahoittaisivat kasvupalvelujen tuotannon. Mikäli kasvupalvelut on tarkoitus rahoittaa maakunnan saamasta "yleiskatteellisesta" rahoituksesta, eri maakuntien panostukset kasvupalveluihin muodostuisivat alueellisesti epätasa-arvoisiksi. Myöskään maakunnan järjestämistehtäviin tarvittavien resurssien määrää ei ole voitu arvioida. Markkinatilanne alueella on niin ikään vaikeasti arvioitava. Eri asiakkaiden ja palveluiden hinnoitteluun esitys ei anna mallia. Taloudellisesta näkökulmasta malli on vaikeasti hallittava ja todennäköisesti nykyistä kalliimpi. Antaa edellytykset "kermankuorinnalle" helposti työllistyvien palveluihin panostamisen kautta.

Työvoiman vuokrausyritykset kaappaavat työllistämismarkkinat. Jo nyt 1300 yritystä, joista 82% työvoiman vuokraukseen keskittyneitä. Vuokratyön ja "nollatyösopimukset" lisääntyvät.

Kuntien sidosyksiköiden rooli romuttuu mallissa. Kuntien on "pakkoyhtiöitettävä" omat kehittämisorganisaationsa, eikä niillä ole enää erityistä roolia alueensa kehittämisessä.

Henkilöstövaikutukset on sinällään kuvattu karulla tavalla oikein. Perusteluissa kuitenkin peitellään sitä tosiseikkaa, että nykyinen siirtyvä henkilöstö tulee elämään monia vuosia epävarmuudessa lopullisesta kohtalostaan ja työskentelypaikkakuntien muutoksia. Merkittävälle osalle muutos tarkoittaa muutamien vuosien kuluessa työpaikan menetystä ja muutokset kohdistuvat enemmän naisiin kuin miehiin, kuten esityksessäkin todetaan. Samapalkkaisuusohjelman vastainen, koska työehdot heikkenevät toiminnan ulkoistamisessa ja sirpaloinnissa. Työllisyystappio esityksen arvion mukaan jopa 3000.

14. Muut vapaamuotoiset huomiot HE:n lukuun 4

Resurssien jako maakuntien kesken on mallissa ongelmallista. ELY- ja TE-toimistoalueet eivät vastaa maakuntajakoa. Myös maakuntien väliset tai valtakunnalliseksi soveltuvien tehtävien organisointi vaikeutuu ja osaamiskeskittymät hukataan.

Väkirikkaissa maakunnissa maakuntien yhtiöt ovat välivaihe, joka tekee yhtiöt jo valmiiksi elinkelvottomiksi.

Kansainväliset alan konsernit pystyvät valtaamaan nopeasti uudet markkinat ja nostamaan maakuntien kustannuksia. Verotulot niistä valuvat ulkomaille.

Asian valmistelu (HE luku 5)

15. Vapaamuotoiset huomiot

Lain valmistelu on näyttäytynyt henkilöstön suuntaan salailevana. Asiaosaisen henkilöstön ja henkilöstöjärjestöjen osallistaminen mallin laatimiseen on sivuutettu lähes kokonaan.

KOMMENTIT LAKILUONNOKSEEN

Luku 1 Yleiset säännökset (1-5§)

16. Vapaamuotoiset huomiot lakiehdotuksen lukuun 1

Kielelliset oikeudet palveluissa voidaan taata vain viranomaistuottajien osalta. Monituottajamallin markkinaehtoiset toimijat ovat ilmeisesti vapautettuja palvelujen tarjoamisesta samalla velvoitteella, joka johtaa kunkin alueen vähemmistökielen aseman heikkenemiseen palvelujen tarjonnassa.

17. Yksilöidyt säädösmuutosehdotukset lakiehdotuksen lukuun 1

Kielellisten velvoitteiden lisääminen myös markkinaehtoisille toimijoille.

Luku 2 Alueiden kehittäminen (6-12§)

18. Säädetäänkö laissa riittävän selkeästi aluekehittämisen vastuista (7§)?

Ei kantaa

19. Sanallinen perustelu -

20. Säädetäänkö laissa riittävän selkeästi aluekehittämisen järjestelmästä, rakennerahastojen hallinnoinnista ja aluekehittämiseen liittyvästä yhteistyöstä (8-11 ja 32§)

Ei kantaa

21. Sanallinen perustelu -

22. Muut vapaamuotoiset huomiot lakiehdotuksen lukuun 2 -

23. Yksilöidyt säädösmuutosehdotukset lakiehdotuksen lukuun 2 -

Luku 3 Kasvupalvelut ja niiden järjestäminen (13-20§)

24. Säädetäänkö laissa riittävän selkeästi maakunnan vastuusta ja järjestämistehtävistä?

Ei pääosin

25. Sanallinen perustelu

Maakunnan viranomaistehtävien osalta kokonaisuus näyttää suppealta, mutta arviointia vaikeuttaa keskeisten tehtävien määrittely erikseen tulevassa lakiesityksessä rekryointi- ja osaamispalveluista (esim. määräaikaishaastattelut, suunnitelmat, työtarjous), jotka saattavat aiheuttaa sanktioita. Sanktioiden määräämisen on oltava maakunnalle kuuluvaa viranomaistoimintaa.

26. Tulisiko lailla säätää, mitkä palvelut maakunnan tulee minimissään järjestää?

Kyllä

27. Sanallinen perustelu

Palvelujen saatavuus tulee joka tapauksessa vaihtelevaan voimakkaasti. Erytisen tärkeää vähimmäisvaatimukset ovat niiden maakuntien osalta, joissa väestöpohja ei houkuttele markkinaehtoisia toimijoita tarjoamaan palveluja. Alueellisen yhdenvertaisuuden varmistamiseksi vähimmäispalvelut tulisi määritellä laissa.

28. Onko lakiluonnoksessa tuotu tarpeeksi selkeästi esiin mahdollisten valtakunnallisten palvelukeskustehtävien suhde maakuntien kasvupalvelutehtäviin?

Ei

29. Sanallinen perustelu

Valtakunnalliset palvelut, niiden tuottajat ja rahoitus jäävät kaikkineen lakiesityksessä aivan liian ohuelle kuvaukselle. Työmarkkinoiden valtakunnallisuus ja valtakunnallisesti yhdenvertainen palvelukonsepti vaativat vahvempaa valtakunnallista otetta. Palvelukeskusten rooli tulee määritellä maakuntalaissa.

30. Muut vapaamuotoiset huomiot lakiehdotuksen lukuun 3

Poistuvatko sosiaalisille yrityksille, järjestöille sekä kunnille ja kuntayhtymille myönnettävät työllisyyspoliittiset avustukset kokonaan? Niistä ei löydy mainintaa lakiluonnoksessa.

18§ mukaan alle 10 000€ yrityksille myönnettävät tuet eivät olisi viranomaistoimintaa. Mielestämme kaikkien yrityksille myönnettäviä tukia koskevien päätösten (julkisen rahan jakaminen) tulee olla viranomaistoimintaa.

31. Yksilöidyt säädösmuutosehdotukset lakiehdotuksen lukuun 3

Luku 4 Kasvupalvelujen tuottaminen (21-24§)

32. Onko monituottajamalliin pohjautuva ratkaisu tarkoituksenmukainen, jotta kasvupalvelu-uudistuksen tavoitteet saavutetaan?

Ei

33. Sanallinen perustelu

Erytisesti henkilöasiakkaiden (työttömien) kannalta malli romuttaa kokonaan yhtenäisellä toimintamallilla ja alueellisesti yhdenvertaisesti tuotettavat palvelut. Eri asiakasryhmien palvelujen tarjonta eriytyy voimakkaasti ja keskittyy helpoimmin työllistyviin kohderyhmiin. Järjestäjä-tuottaja malli luo loputtoman sopimusten vyyhden ja rikkoo palveluketjut. Kenelläkään ei ole kokonaisvastuuta asiakkaasta. Järjestämistehtävät tuovat lisäportaan, joka syö resursseja. Monituottajamallia voitaisiin kokeilla joillakin rajatuilla asiakasryhmillä.

34. Säädetäänkö laissa tarpeeksi selkeästi kasvupalvelun tuottajien velvoitteista (huomioiden myös 35§ hallintomenettely ja julkisuus)?

Ei pääosin

35. Sanallinen perustelu

Velvoitteiden määrittely jää pitkälti maakuntien vastuulle. Palvelutarjonnan kattavuus, vaikeat asiakasryhmät ja tuottajien yhteistyövelvoite haastavia. Miten esim. pakotetaan tuottajat jakamaan tiedot avoimista työpaikoista yhteiseen rekisteriin, jos työllistämistä maksetaan?

36. Mahdollistaako laki riittävällä tavalla asiakkaan valinnanvapauden toteutumisen?

Ei pääosin

37. Sanallinen perustelu

Ylipäänsä toimintaan ei sovi "valinnanvapauden" filosofia. Tämä esitys ei varmista alueellisesti ja asiakasryhmittäisesti yhdenvertaisia palveluita, mikä on myös perustuslaillinen ongelma. Tosin mikään lakiesitys ei takaa sitä näin puhtaassa markkinaehtoisessa mallissa. Valinnanvapaus ei toteudu maakunnissa ja alueilla, joissa todetaan markkinapuute-tilanne.

38. Muut vapaamuotoiset huomiot lakiehdotuksen lukuun 4 -

39. Yksilöidyt säädösmuutosehdotukset lakiehdotuksen lukuun 4 -

Luku 5 Palvelujen monimuotoisuus ja yhteiset järjestelmät (25-28§)

40. Vapaamuotoiset huomiot lakiehdotuksen lukuun 5

Luku muistuttaa enemmän yleiskuvausta tai strategiaa kuin lainsäädäntöä. Ei velvoita konkreettisesti mitään tahoja mihinkään.

41. Yksilöidyt säädösmuutosehdotukset lakiehdotuksen lukuun 5 -

Luku 6 Erinäiset säännökset (26-37§)

42. Tukevatko alueiden kehittämisen keskustelut valtakunnallisten ja alueellisten tavoitteiden yhtensovittamista ja alueiden ja valtion yhteistyötä?

Ei kantaa

43. Sanallinen perustelu -

44. Ohjaavatko kasvupalvelujen valtakunnalliset tavoitteet riittävästi kasvupalveluiden tuottamista maakunnissa?

Ei kantaa

45. Sanallinen perustelu -

46. Onko kasvupalvelutoimijoiden ohjaus- ja valvontaroolit tarpeeksi selkeästi kuvattu, kun otetaan huomioon 20§ omavalvonta?

Ei kantaa

47. Sanallinen perustelu -

48. Ovatko keskitetyt hoidettavat tehtävät tunnistettu kattavasti?

Kyllä pääosin

49. Sanallinen perustelu

Työmarkkinoiden valtakunnalliseen luonteeseen tulisi kiinnittää enemmän huomiota.

50. Muut vapaamuotoiset huomiot lakiehdotuksen lukuun 6 -

51. Yksilöidyt säädösmuutosehdotukset lakiehdotuksen lukuun 6 -

Luku 7 Voimaantulo ja siirtymäsäännökset (38-44§)

52. Uskotteko, että alueellanne esiintyy kasvupalveluiden osalta markkinapuutetta vuonna 2019?

Ei kantaa

53. Sanallinen perustelu

Lausunnon antaja on valtakunnallinen järjestö

54. Onko markkinapuutteen toteaminen kuvattu riittävällä tavalla?

Ei

55. Sanallinen perustelu

Markkinapuutetta ei ole määritelty laissa. Toteaminen vaatii mittavan selvitystyön, johon kuuluu merkittävä määrä maakuntien resursseja (järjestämistehtävät).

56. Onko uudistuksessa otettu riittävästi huomioon henkilöstön asema?

Ei

57. Sanallinen perustelu

Esityksessä on ansiokkaasti kuvattu henkilöstön epäselväksi ja lohduttomaksi muodostuva kohtalo uudistuksessa. Liikkeenluovutukseksi katsominen päättyy esityksen mukaan vuoden 2020 lopussa, vaikka kasvupalveluiden muutoksen johdosta tehtävien organisaatiojärjestelyjen takaraja on 2023 lopussa. Liikkeenluovutukseksi olisi katsottava kaikki vuoden 2023 loppuun mennessä toteutettavat henkilöstöjärjestelyt ja laajennettava koskemaan se myös luovuttamista maakunnista yrityksiin. Myös eläketurva heikkenee mahdollisissa siirroissa yrityksiin. katso myös vastaus kohdassa 13.

58. Muut vapaamuotoiset huomiot lakiehdotuksen lukuun 7 -

59. Yksilöidyt säädösmuutosehdotukset lukuun 7

44§ 1. momenttiin lisättävä luovutukset yrityksiin ja 2. momentin määräaika muutettava 31 päivään joulukuuta 2023.

Kommentit lakiehdotukseen 2: Laki kasvupalveluiden järjestämisestä Uudenmaan maakunnassa

60. Vapaamuotoiset huomiot 2. lakiehdotukseen

Saman maakunnan sisälle muodostuisi kaksi erilaista toimintamallia. Tämä tekee toiminnan ongelmalliseksi ja asiakkaan kannalta sekavaksi. Alueiden kehittämistehtävien ja kasvupalveluiden järjestäminen eriytyy.

61. Yksilöidyt säädösmuutosehdotukset 2. lakiehdotukseen

62. Mitä muuta kaluatte sanoa esitysluonnoksesta?

Kokonaisuuden perustuslain mukaisuus on ehdottomasti arvioitava riippumattoman asiantuntijatahojen toimesta valmisteluvaiheessa. Viranomaistehtävien suppea tulkinta arvioitava uudelleen.

Helsingissä 20.4.2017

Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry

Päivi Niemi-Laine
puheenjohtaja

Håkan Ekström
toimialajohtaja

Lisätietoja lausunnosta:

neuvottelupäällikkö Kristian Karrasch
sopimustoimitsija Harri Turunen